Η ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡΩ ΠΡΩΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Αφοῦ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἔλαβε τὴν γενναίαν ἀπόφασιν ν' ἀποτινάξῃ τὸν βαρύτατον τῆς τυραννίας ζυγόν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἔκαμπτε τὸν τράχηλον ἐπὶ τόσους αἰῶνας, εὐθὺς μετὰ τὰ πρῶτα ἀνδραγαθήματα, ἐσκέφθη ὅτι ὤφειλεν ὄχι μόνον ἐθνικῶς νὰ δράσῃ ἡνωμένον διὰ τῶν ὅπλων, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς νὰ συνταχθῇ ὅσον τὸ ἐπέτρεπεν ἡ κατάστασις, διὰ νὰ ἔχῃ ἑδραιοτέραν τὴν βάσιν ἡ ὑπόστασίς του καὶ διὰ νὰ διεξαχθῇ ἐντονώτερον καὶ συστηματικώτερον ὁ δεινὸς ἀγὼν τὸν ὁποῖον ἀνελάμβανε.

Τὸ πρῶτον πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν διάβημα ὑπῆρξεν ἡ συγκρότησις τῆς ἐν τῇ μονῇ Καλτεζῶν Συνελεύσεως. Εἰς τὸ ὀρεινὸν αὐτὸ χωρίον συνῆλθον ἱκανοὶ ἐκ τῶν προκρίτων καὶ ἐξέλεξαν τὴν Γερουσίαν «ὅλου τοῦ δήμου τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου». Τὸ πρακτικὸν τῆς συστάσεως αὐτῆς φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαΐου 1821, ὑπογράφονται δ' ἐν αὐτῷ τριάκοντα ἐν ὅλῳ πρόκριτοι, ἔχοντες, ὡς δηλοῦται, «καὶ τὴν γνώμην ὅλων τῶν λοιπῶν ἀπόντων μελῶν».

Ἡ διάρκεια τῆς ἐξουσίας τοῦ οὕτω καταρτισθέντος σώματος ὡρίζετο διὰ τοῦ πρακτικοῦ «μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ δευτέρας κοινῆς σκέψεως». Μετὰ ταῦτα ἡ συνέλευσις διελύθη, ἡ δὲ Γερουσία ἐγκατασταθεῖσα εἰς Στεμνίτσαν ἐξέδωκεν ἐγκυκλίους περὶ ἐγκαταστάσεως ἐφορειῶν καὶ ὑπεφορειῶν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν δήμων, μεριμνῶσα περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν τέως εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς καταβαλλομένων φόρων, περὶ τῆς προμηθείας τῶν ἀναγκαιούντων διὰ τὰ στρατεύματα ἐφοδίων, περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν τροφίμων καὶ τῶν προϊόντων διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν, περὶ τῆς

περιθάλψεως τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν ταῖς μάχαις πιπτόντων ἀγωνιστῶν· ἐξηκολούθησε δέ, καθ' ἣν εἶχε διὰ τῆς πράξεως περὶ τῆς συστάσεώς της ἐντολήν, νὰ «συσκέπτεται, προβλέπῃ καὶ διοικῇ καὶ κατὰ τὸ γενικὸν καὶ κατὰ τὸ μερικόν, ἁπάσας τὰς ὑποθέσεις, διαφοράς καὶ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἁρμονίαν, ἐξοικονομίαν τε καὶ εὐκολίαν τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος».

Ἡ ἄφιξις τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου ἐτάραξε τὸ νεο-

Ὁ πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως Ἀλέξανδρος Μαυροκορδᾶτος.

παγές, ἀσταθὲς δὲ ἀκόμη καὶ ἀβέβαιον πολιτικὸν καθεστώς. Τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἔφερε, καὶ οἱ θησαυροί, τῶν ὁποίων ἐπιστεύετο ὅτι ἦτο κομιστής, κατέστησαν αὐτὸν ἀμέσως δημοφιλέστατον παρὰ τῷ λαῷ, ὅστις τὸν ἀπεκάλει ***πρίντσιπα*** καὶ ***αὐθέντην***· περὶ αὐτὸν δὲ συνετάχθησαν οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, ἐνῷ οἱ πρόκριτοι ἠρνήθησαν νὰ ὑποκύψουν. Ὀχλαγωγίαι διὰ τοῦτο πολλαὶ ἐπηκολούθησαν καὶ ρήξεις αἱματηραὶ ἠπειλοῦντο, ἀποσο-

βηθεῖσαι εὐτυχῶς διὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς μετριοπαθείας τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῶν σωφρονεστέρων πολιτικῶν. Οὕτως ἡ ἔρις, ἥτις ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ὁ ὀλεθριώτατος ἐχθρὸς τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀνεφάνη ἀπὸ τοῦ πρώτου σταδίου τοῦ Ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἔμελλε δυστυχῶς νὰ παρακολουθήσῃ καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς φάσεις καὶ πολυτρόπως νὰ ζημιώσῃ αὐτόν.

*
* *

Ὁ Ὑψηλάντης ἀναλαβὼν τὴν γενικὴν στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν, καθὼς καὶ τὴν ἐπιτόπιον πολιτικὴν ἐξουσίαν — ἀφοῦ διελύθη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τριπόλεως ἡ ἐν Καλτεζαῖς συστηθεῖσα Γερουσία, δὲν ἐπῆλθε δὲ συμφωνία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν προκρίτων περὶ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου — ἐπροσκάλεσε δι' ἐγκυκλίων αὐτοῦ εἰς Γενικὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων.

Ἤδη νέοι παράγοντες εἰσῆλθον εἰς τὴν πολιτικὴν κίνησιν τῆς χώρας, οἱ κατ' Αὔγουστον ἔξωθεν ἀφικόμενοι Ἀλέξανδρος Μαυροκορδᾶτος καὶ Θεόδωρος Νέγρης, μέλλοντες νὰ διαδραματίσουν, καὶ μάλιστα ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, ἐπιφανὲς πρόσωπον κατὰ τὴν ἐφεξῆς σταδιοδρομίαν. Ἦσαν δὲ ἀμφότεροι Φαναριῶται, μορφωμένοι καὶ κάτοχοι γνώσεων παντοειδῶν· ὁ Μαυροκορδᾶτος ἰδίως ἦτο ἐξοικειωμένος καὶ ἐξ οἰκογενειακῶν παραδόσεων πρὸς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν, θεωρητικῶς δὲ πολὺ ἐμπειρότερος τῶν ἐντοπίων περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ κυβερνητικὰ ζητήματα. Συνηντήθησαν οὗτοι μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἔστερξαν νὰ συνεργασθοῦν μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ χωρὶς ν' ἀναγνωρίσουν πράγματι τὴν ὑπεροχήν του ἐν τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τὰ δικαιώματά του ἐπὶ τῆς ἀρχῆς. Ὅθεν συνεννοηθέντες μεταξύ των ἐπροσκάλεσαν δι' ἐγκυκλίων τοὺς κατοίκους τῆς Στερεᾶς νὰ πέμψουν πληρεξουσίους εἰς Μεσολόγγιον καὶ Ἄμφισσαν τὴν ἡμέραν τῆς 14 Σεπτεμβρίου, ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὅπως συσκεφθοῦν περὶ τῶν κοινῶν.

*
* *

Αἱ δύο τοπικαὶ συνελεύσεις τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ἐπεράτωσαν τὰς ἐργασίας των, ἡ μὲν τοῦ Μεσολογγίου τὴν 9 Νοεμβρίου 1821, ἡ δὲ τῆς Ἀμφίσσης περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός, μεθ' ὃ ἐγένοντο αἱ ἐκλογαὶ τῶν πληρεξουσίων διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἢ Ἐθνικὴν Βουλήν, ὅπως ἐλέγετο ἀκόμη εἰς τὴν φρασεολογίαν τῶν μερικῶν Συνελεύσεων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεφασίζετο ἡ ἀνασύστασις τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας μετὰ συνεννοήσεις γενομένας ἐν Βερβένοις καὶ ἐν Ζαρακόβᾳ, ἥτις ἐξέλεξεν ὡς Πρόεδρον αὐτῆς τὸν Ὑψηλάντην καὶ κατήρτισεν ὀργανισμὸν διοικήσεως ἀνάλογον περίπου πρὸς τοὺς τῆς Δυτικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ὑπογραφέντα κατόπιν, τὴν 27 Δεκεμβρίου 1821, ἐν Ἐπιδαύρῳ.

Ὡς ἕδρα τῆς συγκληθείσης Ἐθν. Συνελεύσεως κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Ὑψηλάντου ὡρίσθη τὸ Ἄργος, προτιμηθὲν τῆς Τριπόλεως, ἔνθα εἶχον ἀναπτυχθῇ ὀλέθρια λοιμικὰ νοσήματα. Ἐκεῖ ἤρχισαν συρρέοντες οἱ πληρεξούσιοι, οἵτινες, μὴ ὑπάρχοντος ἐκλογικοῦ συστήματος — τὸ ὁποῖον ἀληθῶς καὶ δὲν ἦτο εὔκολον νὰ καταρτισθῇ ταχέως καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις — ἐξελέγησαν αὐθαιρέτως ὑπὸ τῶν τοπικῶν κυβερνήσεων τῶν τριῶν τμημάτων, αἵτινες εἶχον ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὰς τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἀλλ' αἱ ἐργασίαι ἀνεβάλλοντο, διότι καθυστέρουν οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Ὑψηλάντης, πιεζόμενος ὑπὸ τῶν δυσφορούντων διὰ τὴν χρονοτριβὴν ἀντιπροσώπων τῆς λοιπῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Νήσων, ἠναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς τὴν τυπικὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, γενομένην τὴν 2 Δεκεμβρίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ἄργει. Τὸν πανηγυρικὸν λόγον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ἐξεφώνησεν ὁ σοφὸς διδάσκαλος τοῦ Γένους Νεόφυτος Βάμβας, παραστήσας τὰ δεινὰ τῆς ἀναρχίας καὶ συστήσας τὴν ὁμόνοιαν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους.

Δὲν ἐβράδυναν ἐν τούτοις νὰ φθάσουν καὶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Νέγρη καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου, καθὼς καὶ οἱ εἰσέτι καθυστεροῦντες Πελοποννήσιοι, καὶ ἡ ἄφιξίς των ἐπέτεινε τὸν ὑπολανθάνοντα

πολιτικὸν ἀναβρασμόν. Ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ὑψηλάντου ἦτο καταφανής, καθότι καὶ οἱ εἰς αὐτὸν τέως προσκείμενοι ἀντιπρόσωποι, τῆς Ὕδρας πρὸ πάντων καὶ τῶν ἄλλων νήσων, ἤρχισαν νὰ τρέπωνται μᾶλλον πρὸς τοὺς ἀντιθέτους. Ὅθεν ὁ Ὑψηλάντης, ἀθυμήσας καὶ θέλων ν' ἀποσοβήσῃ ἐνδεχομένας συγκρούσεις μεταξὺ τῶν ὑποστηριζόντων αὐτὸν ὁπλαρχηγῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τῶν ἀντιθέτων, ἀπεχώρησε μεταβὰς εἰς τὸ ἐν Κορίνθῳ συστηθὲν στρατόπεδον, ὅπου ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, οὕτω δὲ οἱ ἀντίπαλοί του ἔμειναν κύριοι τοῦ πεδίου. Ἐνταυτῷ, ἐπειδὴ εἰς τὸ Ἄργος εἶχον συρρεύσῃ ἄτακτα στίφη ὁπλοφόρων, ἱκανὰ νὰ προξενήσουν ταραχὰς καὶ νὰ παρεμβάλουν προσκόμματα εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Σώματος, ἡ Συνέλευσις ἀπεφάσισε νὰ μεταφέρῃ τὴν ἕδραν αὐτῆς εἰς τὸ χωρίον Πιάδα, κείμενον παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐπίδαυρον, ὅπου θὰ εὑρίσκετο ἐν μεγαλυτέρᾳ ἀσφαλείᾳ ἀπὸ ἐνδεχομένων τολμηρῶν πραξικοπημάτων τῶν ἐναντίον. Εἰς ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ταπεινὸν χωρίον μὲ τὰ ὀλίγα, τὰ πενιχρὰ καὶ πάσης ἀνέσεως ἐστερημένα οἰκήματα ἔλαβε τὴν ἐπίσημον ἀρχὴν ὁ πολιτικὸς βίος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

*
* *

Ἡ πρώτη Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἤρχισε τὰς ἐργασίας της τὴν 20 Δεκεμβρίου 1821, καταρτίσασα τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς κανονισμόν. Ἡ σύνθεσίς της ἦτο ἀρκετὰ περίεργος: ἡ Πελοπόννησος ἐξέλεξεν 20 πληρεξουσίους, ἡ Δυτικὴ Ἑλλὰς 8, αἱ νῆσοι Ὕδρα, Σπέτσαι, Ψαρὰ 13, καὶ ἡ Κάσσος 1, οὐδεμιᾶς ἐκ τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου ἀντιπροσωπευθείσης, ἡ δὲ Ἀνατολικὴ Ἑλλὰς 26. Οἱ πληρεξούσιοι ἔφερον τὸν περίεργον τίτλον «παραστάται»· ἀλλὰ τὸ περιεργότερον εἶναι ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς, μὴ ἀρκουμένη εἰς τὸν δυσαναλόγως ὑπέρογκον ἀριθμὸν τῶν ἀντιπροσώπων της, ἐπεμψε καὶ ἄλλους, φέροντας τὸν τίτλον τοῦ «συνηγόρου». Ἐξελέγησαν οὗτοι ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ δὲ διορισμός των ἀνέγραφε ὡς ἑξῆς τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν: «Ὁ Πατριώτης ***δεῖνα*** ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν

» ***δεῖνα*** στέλλεται παρ' ἡμῶν ὡς συνήγορος τῆς ἐπαρχίας, » διὰ νὰ συμπαρευρεθῇ καὶ γνωμοδοτήσῃ περὶ τῶν συμφε- » ρόντων καὶ τῆς ἐπαρχίας του ***καὶ τῆς Ἑλλάδος γενικῶς*** » καὶ ἐπέχῃ τόπον, ἕως οὗ νὰ τελειώσῃ ἡ Συνέλευσις. Ἐν » δὲ τῇ Συνελεύσει νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ἰσόψηφος καὶ ἰσοδύ- » δύγαμος μὲ τὰ λοιπὰ μέλη ὅλων τῶν Ἐπαρχιῶν. Διὸ καὶ » τῷ ἐδόθη τὸ παρόν μας ἐνυπόγραφον καὶ ἐσφραγισμένον». Ὥστε οὐδεμία ὑπῆρχε διαφορὰ μεταξὺ τῶν παραστατῶν καὶ τῶν συνηγόρων. Συμπαρήδρευε δὲ μετὰ τῶν πληρεξουσίων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐν Τουρκίᾳ Σουλιωτῶν καὶ τῶν συμμάχων Τουρκαλβανῶν, μολονότι, ὡς λέγει ὁ Τρικούπης, ἡ συμμαχία αὕτη ἦτο ἤδη διαλελυμένη. Ἦτο δὲ ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος, ὡς εἰκάζω, ὁ Σουλιώτης, ὁ εἰς τὰ πρακτικὰ ὑπογραφόμενος οὕτω: *φότο μπόμπορη*.

Κατὰ τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην συνεδρίασιν παρευρέθησαν τεσσαράκοντα καὶ εἷς ἀντιπρόσωποι διὰ τὸν λόγον βεβαίως ὅτι οἱ λοιποὶ ἐβράδυναν νὰ προσέλθουν ἐγκαίρως· ἦσαν δὲ οὗτοι ἐκ μὲν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος δεκαοκτώ, ἐκ δὲ τῆς Δυτικῆς ἓξ, ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἑπτὰ καὶ ἐκ τῶν νήσων δέκα. Ἡ συνάθροισις αὕτη τόσων ἀνδρῶν ἐγκρίτων ἀπὸ πάσης περίπου χώρας τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, συντελουμένη διὰ πρώτην φορὰν μετὰ τόσους αἰῶνας στυγνῆς δουλείας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως οὗτοι ἐλευθέρως συσκεπτόμενοι θέσωσι τὰ θεμέλια τῆς μελλούσης πολιτικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἔθνους, ἐπροκάλει ἄρρητον αἴσθημα συγκινήσεως εἰς τὰς ψυχὰς τῶν συνελθόντων καὶ πάντων ἐν γένει τῶν παρεστώτων κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην σκηνήν. Ὡς βεβαιοῖ δὲ ὁ Ν. Δραγούμης εἰς τὰς «Ἱστορικὰς Ἀναμνήσεις» του, οἱ ἐπιζήσαντες διηγοῦντο ὅτι δάκρυα χαρᾶς ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων, ἀντηλλάσσοντο δὲ χαρμόσυνοι ἀσπασμοὶ ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως.

Ὁ χῶρος ἔνθα ἐγένετο ἡ συνεδρίασις αὕτη δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, οὔτε μνημονεύεται εἰς τὸ πρακτικόν, τὸ ὁποῖον μετά τινων ἄλλων ἐγγράφων κατώρθωσε νὰ περισώσῃ ἡ εὐσεβὴς μέριμνα τοῦ μακαρίτου Μάμουκα, τοῦ ἐκδώσαντος ἐν ἔτει 1839 τὴν πολύτιμον συλλογὴν ὑπὸ τὸν

τίτλον «Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος». Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ μικρὸν καὶ ἄσημον χωρίον δὲν ὑπῆρχεν οἴκημα κατάλληλον καὶ πρὸ πάντων ἱκανὸν νὰ περιλάβῃ τόσα ἄτομα, εἰκότως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ συνεδρίασις ἔγινεν ἢ ἐντὸς ναοῦ τινος, ἢ πιθανώτερον ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ ἀπέριττον σύστημα.

Παραδόξως δὲ κατὰ τὴν Συνέλευσιν παρετηρεῖτο καὶ ἓν πρώϊμον διὰ τοὺς καιροὺς καὶ τὴν περίστασιν φαινόμενον φεμινισμοῦ, ἡ παρουσία τουτέστι μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν καὶ τῆς περιφήμου ἡρωΐδος τῆς Μυκόνου Μαντοῦς Μαυρογένους.

*
* *

Ὁ κατὰ τὴν προκαταρκτικὴν συνεδρίασιν δοθεὶς ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων ὅρκος εἶχεν ὡς ἑξῆς:

«Ὀρκιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος » καὶ εἰς τὸ σεβαστὸν ὄνομα τῆς Πατρίδος νὰ συσκεπτώ- » μεθα ἐν εἰλικρινείᾳ, καθαρᾷ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἀδια- » φοροῦντες περὶ τῶν προσωπικῶν συμφερόντων μας καὶ » φροντίζοντες περὶ μόνου τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος συμ- » φέροντος».

Εἰς τὸν καταρτισθέντα δὲ κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην καὶ ψηφισθέντα Κανονισμὸν διαφαίνεται ἡ συνεσταλμένη καὶ δοκιμαστικὴ προσπάθεια τῶν πρωτοπείρων, τῶν ἐπιδιδομένων εἰς ἔργον, τοῦ ὁποίου δὲν ἔχουν ἀκόμη σαφῆ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἀντίληψιν. Τὸ λεκτικὸν εἶναι ἐν γένει ἀρκετὰ ἀνώμαλον, παρατηρεῖται δὲ καὶ δυσχέρεια περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀλλαχοῦ καθιερωμένων κοινοβουλευτικῶν ὅρων. Οὕτως ἡ Συνέλευσις καλεῖται «νομοθετική»· ἡ ἔννοια τῆς ἀπαρτίας ἀποδίδεται διὰ τῆς φράσεως: «ἡ Συνέλευσις εἶναι πλήρης», ὁ ὅρος δὲ οὗτος ἄλλως τε ἐξηκολούθησεν ἰσχύων μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1862· ἡ πρότασις λέγεται «πρόβλημα»· συχνὴ δὲ εἶναι ἡ χρῆσις ἀκυρολογιῶν, ὡς λόγου χάριν: «δὲν ἐπιτρέπεται εἰς κανένα ***ν' ἀνακαλύπτῃ*** ὅσα λέγονται ἐντὸς τῆς Συνελεύσεως», καὶ ἀμέσως κατόπιν: ***«εἰς ἀμοιβαίαν πληροφορίαν τοῦ ζήλου τῶν***

μελῶν τῆς Συνελεύσεως εἰς ὅσα ἀφορῶσι μόνον τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, ὁρκίζεται ἡ Συνέλευσις κλπ».

Ἀρκεταὶ τῶν διατάξεων παρουσιάζουν περισσὴν ἀφέλειαν· ἐπὶ παραδείγματι τὸ ἄρθρον ιδ΄ ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἡ Συνέλευσις νὰ φυλάττῃ τὸ ἀπαιτούμενον σέβας τόσον κατὰ τοὺς λόγους, ***ὅσον κατὰ τὸ κάθισμα καὶ λοιπά***». Τὸ ἄρθρον ιε΄: «Ἕκαστον τῶν μελῶν χρεωστεῖ νὰ προσέχῃ εἰς τὴν διατρέχουσαν ὁμιλίαν καὶ νὰ μὴ ὁμιλῇ ἰδιαιτέρως εἰς τρόπον ἐνοχλητικὸν πρὸς τὴν Συνέλευσιν»· καὶ τὸ ἄρθρ. ις΄: «Κανένα ἀπὸ τὰ μέλη της δὲν δύναται νὰ διακόψῃ τὸν λόγον τοῦ ἄλλου, ***καὶ ἂν φαίνεται ἄτακτος***». Παραδοξότατον δὲ καὶ ὁπωσοῦν ἀκατανόητον εἶναι τὸ κ΄ ἄρθρον, ἔχον ἐπὶ λέξει οὕτως: «Εἰς τὸ διάστημα τῆς Συνελεύσεως ὅστις ἔξωθεν θέλει νὰ δώσῃ ἔγγραφον γνώμην περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς Βουλῆς (;), νὰ εἶναι δεκτὴ εἰς ἐξέτασιν καθ' ὁποιον τρόπον καὶ τῶν μελῶν τὰ προβλήματα. Περὶ τούτου ἔγγραφος τῆς Συνελεύσεως νὰ γίνῃ φανέρωσις πρὸς τὸ κοινόν».

Κατὰ τὸν Κανονισμὸν τοῦτον ἡ Συνέλευσις διῃρέθη εἰς τέσσαρας κλάσεις, ἀντιστοιχούσας εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς χώρας ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὁποίων συνεκροτήθη. Ἡ σειρὰ δὲ αὐτῶν ὡρίσθη διὰ κλήρου, καὶ ἔλαχεν ὁ μὲν πρῶτος κλῆρος εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὁ δεύτερος εἰς τὰς Νήσους, ὁ τρίτος εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἑκάστη κλάσις ἐκάθητο εἰς ἰδιαιτέραν θέσιν, εἰς ὡρισμένην δὲ θέσιν καὶ σειρὰν ἐκάθηντο καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντες. Πρόεδρος προσωρινὸς ἐξελέγη ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, γραμματεῖς δὲ προσωρινοὶ προσελήφθησαν ἔξωθεν τοῦ σώματος ὁ Δημήτριος Τομαρόπ(ου)λος καὶ ὁ Γεώργιος Σταυρίδης. Ἐξελέγησαν δὲ καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Ὀργανικοῦ Νόμου, τοῦ Συνταγματικοῦ Χάρτου δηλαδή, τρία ἐξ ἑκάστης κλάσεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Νέγρης, ὁ Αἰνιάν, ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Κωλέτης, ὁ Ὀρλάνδος, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς κλπ.

Τὴν 1 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1822 ἡ Συνέλευσις συνῆλ-

θεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐν Ἐπιδαύρῳ διὰ νὰ ψηφίσῃ τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος. Διὰ νομοθετικὸν σῶμα οὕτω πως κατηρτισμένον ὁ κλῆρος ἦτο βαρύς. Οἱ χρηστοὶ καὶ φιλοπάτριδες, ἀλλ' ἄγευστοι μαθήσεως ἄνδρες, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου συνεδρίου, ἦσαν ἀνίδεοι πολιτικῶν γνώσεων, οἱ δὲ μᾶλλον εὐπαίδευτοι καὶ εἰδήμονες, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνατεθῇ ὁ καταρτισμὸς τοῦ σχεδίου, δὲν ἦσαν ἀρκετὰ ἐντριβεῖς περὶ τὴν πρακτικὴν καὶ καταλληλοτέραν ἐφαρμογὴν τῶν πολιτικῶν θεωριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς αὐτῶν ἦσαν ἐμπεφορημένοι.

Ἀλλ' εἰς τὴν δυσχερῆ ἐκείνην περίστασιν παρέστη βοηθὸς κατ' ἀγαθὴν τύχην ὁ Ἰταλὸς πρόσφυξ Βικέντιος Γαλλίνας, ἀνὴρ πεπαιδευμένος, εἷς δ' ἐκ τῶν πρώτων Φιλελλήνων τῶν κατελθόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἀγῶνος καὶ τὰ γνωσθέντα κατορθώματα τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων. Εἰκάζω ἐκ τοῦ ὀνόματός του ὅτι κατήγετο ἐκ Βενετίας, συμπεραίνω δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ὁμωνυμίας του μετὰ τοῦ Ὑακίνθου Gallina, ἑνὸς τῶν διαπρεπεστέρων συγγραφέων τοῦ νεωτέρου ἰταλικοῦ θεάτρου, ἀποθανόντος πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου. Ἦτο δὲ οὗτος Βενετὸς τὴν καταγωγήν, γράψας ὡραιοτάτας κωμῳδίας εἰς τὸ βενετικὸν ἰδίωμα. Ὁ Γαλλίνας βεβαίως θὰ εἶχεν ἀναμιχθῇ εἰς τὰ κινήματα ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν, τὰ διενεργούμενα ὑπὸ τῆς μυστικῆς πολιτικῆς ἑταιρείας τῶν Καρβονάρων πολλαχοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ ἰδίως ἐν Πεδεμοντίῳ, τῶν ὁποίων σεμμετέσχεν ἐνεργῶς καὶ ὁ ἀείμνηστος κόμης Σαντόρρε Σανταρόζα, ὁ βραδύτερον κατελθὼν ἐπίσης εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα καὶ εὑρὼν ἔνδοξον θάνατον ἐν Σφακτηρίᾳ. Ὁ Γαλλίνας λοιπόν, εὐρυτέρας καὶ πρακτικωτέρας ὅπως δήποτε κεκτημένος γνώσεις περὶ τὸ θέμα, κατήρτισε τὸ σχέδιον τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἐπεξειργάσθησαν καὶ συνεπλήρωσαν οἱ τῆς Ἐπιτροπῆς. Ὅθεν καὶ τὸ ἐκλεγὲν κατόπιν Βουλευτικὸν Σῶμα εὐγνωμονοῦν, ἐτίμησε τὸν ξένον διὰ πολιτογραφήσεως καὶ μέλος αὐτῆς ἡ Συνέλευσις τὸν ἀνεκήρυξε, ψηφίσασα ἅμα ν' ἀπονεμηθῇ εἰς αὐτὸν τὸ ἀργυροῦν ἐθνικὸν παράσημον, τὸ ὁποῖον, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1822 ἱδρυθὲν διὰ ν' ἀπονε-

μηθῇ εἰς μόνα τὰ μέλη τῆς πρώτης Συνελεύσεως, ἐπραγματοποιήθη πολὺ βραδύτερον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος, κατὰ τὸ 1835.

*
* *

Εἶνε γνωστὸν τὸ πρῶτον τοῦτο Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου πολλάκις ἀνεδημοσιεύθη τὸ κείμενον. Ἡ προτασσομένη αὐτοῦ βραχεῖα, ἀλλ' ἐκφραστικὴ εἰσαγωγὴ φέρει ὄντως τὴν σφραγῖδα ὑπερόχου μεγαλείου:

« *Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος.*

» *Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη Ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτατον καὶ ἀπαραδειγμάτιστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀποσεῖσαν αὐτὸν μὲ μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων Παραστατῶν του, εἰς Ἐθνικὴν συνηγμένων Συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὕπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν.*

» *Ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν α' Ἰανουαρίου ἔτει ᾳωκϐ' καὶ Α' τῆς Ἀνεξαρτησίας.*»

Ἀποτελεῖται ἐξ ἄρθρων ἐν συνόλῳ ἑκατὸν δέκα, διαιρεῖται δὲ εἰς πέντε τίτλους, ὧν ἕκαστος ὑποδιαιρεῖται εἰς τμήματα. Τὰς διατάξεις αὐτοῦ διέπει πνεῦμα φιλελεύθερον δικαιοσύνης, ἰσότητος καὶ ἀνεξιθρησκείας. Καταργεῖ τὰ βασανιστήρια καὶ τὴν ποινὴν τῆς δημεύσεως καὶ προστατεύει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πολίτου· ἐγκαθιστᾷ Διοίκησιν, ἀποτελουμένην ἐκ δύο σωμάτων, τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἑκάστου τῶν ὁποίων ὁρίζει τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα· θεσπίζει ὅτι τὸ Ἐκτελεστικὸν θὰ ἐκλέγῃ ὀκτὼ «ὑπουργούς», μεταξὺ τῶν ὁποίων πρῶτος εἶναι ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, ἔχων ἐνταυτῷ τὴν ἐπιστασίαν τῶν Ἐξωτερικῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἑπτά, ὁ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ τῆς Οἰκονομίας, ὁ τοῦ Δικαίου, ὁ τῶν Πολεμικῶν, ὁ τῶν Ναυτικῶν, ὁ τῆς Θρησκείας καὶ ὁ τῆς Ἀστυνομίας· θέτει τὰς βάσεις τοῦ μέλλοντος δικαστικοῦ σώματος, προνοοῦν περὶ ἱδρύσεως «Κριτηρίων» καὶ περὶ διορισμοῦ «Κριτῶν καὶ Εἰρηνοποιῶν»· ὁρίζει ὡς προσωρινὴν ἕδραν τῆς Διοικήσεως τὴν Κόρινθον·

ἀναγράφει ὅτι ἡ σφραγὶς τῆς Διοικήσεως θὰ φέρῃ «χαρακτηριστικὸν σημεῖον τὴν Ἀθηνᾶν μετὰ τῶν συμβόλων τῆς φρονήσεως», ὅτι δὲ «τὰ χρώματα τοῦ ἐθνικοῦ σημείου καὶ τῶν σημαιῶν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς διορίζονται τὰ ἑξῆς, ***κυανοῦν*** καὶ ***λευκόν***· προνοεῖ δὲ καὶ περὶ περιθάλψεως τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν φονευομένων εἰς τὸν ὑπὲρ Πατρίδος πόλεμον καὶ περὶ βραβεύσεως καὶ ἀμοιβῆς τῶν «ἀνδραγαθούντων». Τὸ Σύνταγμα ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως Α. Μαυροκορδάτου καὶ πεντήκοντα ὀκτὼ πληρεξουσίων.

Τὴν 9 Ἰανουαρίου ἡ Συνέλευσις ἐψήφισε τὸν ὀργανισμὸν τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ὁρίσασα τοὺς βαθμοὺς καὶ τὴν ἀντιμισθίαν εἰς γρόσια. Καὶ οἱ μὲν βαθμοὶ ἦσαν ὁ τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ἀντιστρατήγου, τοῦ χιλιάρχου, τοῦ ὑποχιλιάρχου, τοῦ ταξιάρχου, τοῦ ἑκατοντάρχου, τοῦ πεντηκοντάρχου καὶ τοῦ σημαιοφόρου· ὁ δὲ μισθὸς τοῦ στρατηγοῦ ὡρίζετο εἰς γρόσια 800, τοῦ χιλιάρχου εἰς 400 καὶ τῶν λοιπῶν κατ' ἀναλογίαν μέχρι τοῦ σημαιοφόρου λαμβάνοντος γρόσια 50· ὁ ἁπλοῦς στρατιώτης ἐλάμβανε γρόσια 20· ὁ δὲ ἰατρός, ὁ χειρουργὸς καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμισθοδοτοῦντο διὰ γροσίων 120.

Τὴν 15 Ἰανουαρίου ἡ Συνέλευσις ἐθέσπισεν ὅτι Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ σώματος ἐξελέγη ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, μέλη δὲ αὐτοῦ οἱ Ἀθανάσιος Κανακάρης, Ἀναγνώστης Παπαγιαννόπουλος, Ἰωάννης Ὀρλάνδος καὶ Ἰωάννης Λογοθέτης. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν, καθ' ἣν καὶ ἔληξαν αἱ ἐργασίαι της, ἀπηύθυνεν ἐν εἴδει λογοδοσίας διακήρυξιν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, περιλαμβάνουσαν ὀρθὰς κρίσεις καὶ πολλὰς φιλοπάτριδας καὶ σώφρονας ὑποθήκας, περαινομένην διὰ τῶν ἑξῆς ἀξιοσημειώτων λόγων:

«Ταῦτα διακηρύττει ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις πρὸς τὸ Πανελλήνιον, ἓν καὶ μόνον προσεπιφέρουσα, ὅτι αὐτῆς μὲν ἐπερατώθη τὸ ἔργον καὶ διαλύεται σήμερον· ἔργον δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι νὰ φανῇ εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἐκτελεστὰς ὑπουργοὺς τῶν Νόμων. Ἕλληνες! Εἴπατε πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν θέλετε δουλείαν... ἀλλὰ μόνη ἡ μεταξύ σας ὁμόνοια καὶ ἀκριβὴς ὑποταγὴ εἰς τὴν Διοίκησιν

ἠμπορεῖ νὰ στερεώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν σας. Εἴθε ὁ κραταιὸς τοῦ Ὑψίστου βραχίων ν' ἀνυψώσῃ καὶ ἀρχομένους καὶ ἄρχοντας, τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον πρὸς τὴν πάρεδρον αὐτοῦ σοφίαν, ὥστε ν' ἀναγνωρίσωσι τ' ἀληθῆ των ἀμοιβαῖα συμφέροντα, καὶ οἱ μὲν διὰ τῆς προνοίας, οἱ δὲ λαοὶ διὰ τῆς εὐπειθείας νὰ στερεώσωσι τῆς κοινῆς ἡμῶν Πατρίδος τὴν πολύευκτον εὐτυχίαν. Εἴθε! Εἴθε! »

*
* *

Τοιαύτη ἡ ἀφετηρία τῆς πολιτικῆς σταδιοδρομίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους μετὰ τὴν ἀναγέννησίν του. Ἡ πορεία του ἔκτοτε δὲν ὑπῆρξεν ὁμαλὴ πάντοτε· ὁ δρόμος ἦτο τραχύς, αἱ περιστάσεις πολλάκις δυσμενεῖς, τὰ σφάλματα δὲ δεινά· πολλάκις ἐταλαιπωρήθη καθ' ὁδὸν καὶ πολλάκις ἀπεπλανήθη. Ἀλλ' ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου, ἥτις τὸ ἀνέστησεν, ἔσκεπε καὶ ἔσωζεν αὐτὸ ἐκ τῶν κινδύνων, ἡ δὲ φρόνησις καὶ ἡ φιλοπατρία τὸ ἐπανέφερεν εἰς τὴν εὐθεῖαν τρίβον καὶ τὸ ἤγαγεν εἰς νέα στάδια δόξης καὶ θριάμβων.

Σήμερον ὅτε συμπληροῦται ὁλόκληρος αἰὼν ἀπὸ τῆς ἐκκινήσεώς του, ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα τὸ ὀνειρευτὸν τῶν εὐκλεῶν ἀγώνων του. Τὰ ὅρια, ἅτινα θεοπνεύστως οἱονεὶ ὁ Ρήγας διέγραψεν εἰς τὸν χάρτην του τῆς μελλούσης ἐλευθέρας Ἑλλάδος, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀπεκτήθησαν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ περαιτέρω ἐπεξετάθησαν. Καὶ σήμερον ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ λόγχη χαράσσει νέας ἐπικὰς σελίδας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰ πεδία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκεῖ ὅπου ἀκοίμητος ἠχεῖ ὁ ἀντίλαλος παλαιῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων, ἃς στρέψωμεν εὐσεβῶς τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἃς εὐλογήσωμεν μετὰ συγκινήσεως τὴν μνήμην ἐκείνων, οἵτινες ἔδωκαν πρῶτοι τὸ σύνθημα τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως.

Μάρτιος 1921 ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ